

עין משפט
נר מצוה

בח א **מ**י **פ**יג **מ**ה' עננה הלכה א סמג לאון כ וועשן ט:
בב א **מ**י **פ**י **מ**ה' קרבן ספק ה' יא:
ל א **מ**י **פ**י"ח מכלכות עדות הלכה ד:
‏

גליון הש"ס

גב' פה למוציא שם רע שבין לוקה ומשלם. קשה לי דהיא גופה יתלף דלוקה ק דמה למש"ר שכן קנס וא"כ לפורח בקולור מה למש"ר שכן קנס וא"כ קנס וא"כ דפירכת הש"ס דלס' ילפי' ממש"ר יתלף ג"כ דלוקה ומשלם א"כ הו"ל למנקט א' הי' יהא ג"כ לוקה ומשלם אבל לא בהך פירכא מה למש"ר. ולפי מירוס' דתוס' כמזכות דף ג' דגס הר"בצ"ח דרבנן דר"מ ס"ל דלף אס עדים וזוממין קנסא מ"מ אינו לוקה ומשלם דס"ל דכדי רשעתו משמע דן במזמן ומלקות ניחא דלענין אין זו מעשה פרכין דמה למש"ר לוקה ומשלם משא"כ בעלמא דלמעט מכדי רשעתו. אבל למימנא קנא דמוס' שס וזה שנית מוס' הכא בסוגיין דלא אמרינ' ע"ז קנס ילפינן ממוציא שם רע יקשה כנ"ל: שם רובנן האי לא תענה ברעך עד שקר מאי דרשי ביה. משמע דס"ד דהש"ס דלרבנן ליכא מלקות משום לא תענה וקשה לי הא כגון גרושה מפורש ולוקין ואכסרינן כזה לא תענה וא"כ דפירכת הש"ס דלילקי משנים חד משום כאשר זמם ועד משום לא תענה הו"ל למנקט כן הקושיא דכמו דבגן גרושה לוקין משום לא תענה ולקי' הכא משונים אבל לטון האי לא תענה דנפק' עד שקר מאי דרשי ביה הא מוקשה: תוס' ד"ה ורבנן ב' משום דהוי לאו שניתן לאזהרת מירת ביה. משמע דקושיאם דהו"ל לשניו כן אלא דעדיפא מיניה משני ולא ידעתי אוך יכול לתקן א"כ תקשי ונגם גרושה אחאי לוקה. ונס למימנא דעדיפא מיניה משני עדיף קשה בג"ג אחאי לוקה הא הוי לאו שניתן לאזהרת מיתת ב"ד. וכן כמה דהקשו דליל' לטעמא דכדי רשעתו למה לא הקשו ביותר דלמאי לקי בג"ג וכו' י"ע:

רבינו חננאל

ואמרין בשלמא לרבנן כו'. ופשוטה היא. אלא לר' מאיר דקתני לוקה ומשלם מאי טעמא. ואמרין גמר ממוציא שם רע דכתיב ביה ויסרו אותו וכתוב ביה וענשו אותו מלקות וממון כן עדים וזוממין לוקין ומשלמין. ופרכין מה למוציא שם רע קנס כדכתיב וענשו אותו. ושנינן ר' מאיר כר' עקיבא סבירא ליה דתנן (נע"ב:) משום ר' עקיבא אמרו אף אין משלמין ע"פ עצמן מכלל דאינון קנס וקי"ל מודה בקנס פטור. איכא דמיתי לשמעתא דעולא אהא דר'

יהודה דמחייב (א) המותר מלקות אפי"ש שאין בו מעשה. ואמר עולא גמר ר' יהודה המותר קדישים ממוציא שם רע. ודחי' מה למוציא שם רע שכן לוקה ומשלם. אלא אמר ריש לקיש ר' יהודה מעדים וזוממין שהוא לאו שאין בו מעשה ולוקין גמר המותר. ופרכין מה לעדים וזוממין שכן אין צריכין התראה כו' ופשוטה היא. ואסיק' מה להצד השווה שבהן בעדים וזוממין ובמוציא שם רע שכן תרוייהו קנס. ודחי' ר' יהודה לא סבר להא דר' עקיבא דאמר עדים וזוממין קנסא הוא. ופרכין דרך

ד:

בשלמא לרבנן בתיב כדי רשעתו בו'. והאי רשע רוצה לומר

ממון כדמוכח בכתובות (דף ג: ושם) אלא ר' מאיר מאי טעמא פירוש הא כתיב כדי רשעתו דמשמע משום רשעה אחת אתה מחייבו וכו' וא"ת ומאי פריך והא בכתובות מוקי האי קרא ללוקין ולמיתיה וי"ל דכל זה מן הפירכא אלא לר' מאיר הוא ליה למדרש ולומר רשעתו שאין אתה מחייבו משום שתי רשעיות (א) ולא ללוקין ולמיתיה: גמר ממוציא שם רע. וא"ת לילפו נמי עדים וזוממין ממוציא שם רע דאע"פ (א) דהאי לאו שאין זו מעשה ולמה לי והיה אס' בן הכות הרשע ויש לומר דמוציא שם רע גופיה לא ידענא דלקי אלא מוהיה אס' בן הכות הרשע כדקאמר בפ' עננה שנתפתתה (כתובות דף מו.) למדנו יסרו ומיסקו ויסרו מנן ויבן מנן והיה) אס' בן הכות הרשע:

סבר לה בר"ע דאמר עדים וזוממין קנסא הוא. פי' ולהכי יליף ליה ממוציא שם רע ורבנן סברי ממונא הוא ולהכי לא ילפינן ליה ממוציא שם רע משמע דלר"מ אינו לוקה ומשלם אלא גבי קנס אבל גבי ממון לא וקשה דכפ' השוכר את הפועלים (ב"מ דף לא. ושם) מניא החוסס פי פרה ודש כה לוקה ומשלם ד' קצין לפרה וג' קצין לחמור ומוקי לה כר' מאיר דאית ליה לוקה ומשלם והתם ממון הוא ועוד דלמרינן בפ' אלו נערות (כתובות דף נ: ושם) ר"מ לוקה ומשלם אית ליה מת ומשלם לית ליה משמע ככל ענין וכן קשה (א) מדרבנן דע"כ לא פליגי רבנן עליה דרבי מאיר אלא משום דסבירא להו דעדים וזוממין ממונא הוא ולכן לא מצי יליף ממוציא שם רע אבל בקנס מודו דילפינן לוקה ומשלם ממוציא שם רע ובפרק אלו נערות (א) (שם דף ג:) גבי קנס פריך הא קי"ל דאינו לוקה ומשלם פירוש

כרבנן דר"מ אלמא פליגי רבנן אפי' דהא מכדי רשעתו ילפינן ליה וכדי רשעתו כתיב גבי עדים וזוממין הלכך לר' מאיר דסבר עדים וזוממין קנסא הוא ושפיר ילפינן להו ממוציא שם רע למימרא דלוקין ומשלמין א"כ כדי רשעתו דנכתב גבי ידיהו דממעט שתי רשעיות ליכא לאוקומה במלקות וממון וכריכי לאוקומי במיתה ומלקות כדאיתא בפ' אלו נערות א"כ ודאי אמר ר"מ ככל דוכתי דלוקה ומשלם אף לגבי ממון דמהיכא תימי למעוטי אבל רבנן דסבירא להו דעדים וזוממין ממונא הוא לכן לא ילפינן ממוציא שם רע דלוקה ומשלם והלכך דרשינן מקרא מכדי רשעתו במספר למעוטי שתי רשעיות במלקות וממון דאינו לוקה ומשלם מעתה יאמרו רבנן ככל מקום אף גבי קנס דאינו לוקה ומשלם מכדי רשעתו דהא משמע שפיר דלתי למעוטי כל ז' רשעיות צין ממון צין קנס: **הא לא קשיא** ר' יהודה **לא סבר** לה בר"ע. דאמר עדים וזוממין קנסא הוא משמע הכא דלר"ע דאית ליה דעדים וזוממין קנסא לית ליה לאו שאין זו מעשה לוקין עליו דלא מצי יליף מהאי דינא וקשה דהא ר"ע אמר (לקמן דף כא:) המקיים כלאים בכרס לוקה ופירש צערוך דהיינו שמנית אותו בסוף שדהו כשמנאלה זרועה דהו לאו שאין זו מעשה לכן נראה דהמקיים כלאים בכרס היינו שעשה גדר סביב הכלאים: **ואלא** מה להצד השווה שבהן שיש בהן צד חמור. זה אין צריך התראה (א) וזה לוקה ומשלם ומימה דהא אין זה פירכא שזה ופירש ר"י דפריך שכן הם משונים ביותר משאר מלקיות שאין צריך התראה (א) מה שאין כן בשאר מלקיות ועוד יש לומר שכן יש בהם ד' חמור שהן לוקין על דיבורם שלא עוו אלא במוצא פיהם דהכי נמי פריך צירושלמי לעיל גבי ההיא דגמרינן ממוציא שם רע ופריך מה למוציא שם רע שכן דיבור הוא ור' יהודה (י) סבר

ד' חמור לא פריך לפי' (ד)צירושלמי דעדים וזוממין דביצורין איתעביד מעשה(ט): **ורבנן** **האי לא תענה מאי עבדי** ליה. דהא דקאמר לעיל גבי לא תענה משום דהוי לאו שאין זו מעשה היינו אי לאו קרא דוהצדיקו אבל במר דגלי לן קרא דוהצדיקו דשייך ביה מלקות יש לנו לומר (א) דלקי מלא תענה ואס' תאמר דלא לילקי (א)משום (ט)דהוי לאו שניתן לאזהרת מיתת ב"ד ואין לוקין עליו והכא האי לאו שניתן לאזהרת למה לי כדי רשעתו לומר דלא לקי תיפוק ליה דלא תענה הוי לאו שניתן לאזהרת מיתת ב"ד ואין לוקין עליו וכי תימא לגבי אזהרת ממון (א) דנפקא מינה לא חשיב לאו שניתן לאזהרת מיתת ב"ד זה אינו דהא אמרינן בפרק מי שהחשיך (שבת דף קנז. ושם) דמחמיר בשבת דלא לקי משום דנפיק מלא תעשה מלאכה אתה וזההמתך וההוא הוי לאו שניתן לאזהרת מיתת ב"ד במלאכת גופו אע"י דבמחמיר גופיה ליכא שום ד' דמיתת ב"ד מכל מקום חשיב ליה לאו שניתן לאזהרת מיתת בית דין כיון דלאו ידידה אחיא נמי למיתת ב"ד הכא נמי לא שגא וי"ל דשאני הכא דגלי קרא כדאמר רחמנא והיה אס' בן הכות הרשע מכלל דלקי משום לא תענה דלא ענש אלא א"כ הזהיר אבל מ"מ קשה לעיל (ד' ב:) דפריך ותיפוק ליה מלא תענה ולמה לי והיה אס' בן הכות הרשע לישני אי לאו דגלי קרא הוה אחינא דלא לקי משום דלא תענה (א) לאו שניתן לאזהרת מיתת ב"ד דכפרישית וי"ל דעדיפא מיניה משני ועוד יש לומר דפריך לר"מ דנפקא ליה אזהרה לעדים וזוממין מולא יוסיפו לעשות: **לאזהרה לעדים וזוממים**. ואס' תאמר דלעיל גבי מעידים שחייב מאתים וזו לימא האי טעמא לרבנן למה ליה למימר מכדי רשעתו נפקא ויש לומר דהכי קאמר לאזהרת עדים וזוממין שמעידין באיש פלוני שחייב מלקות דלא הוי לקי מכאשר זמם אי לאו הזהיר דלא ענש עונש הגוף אלא אס' כן הזהיר אבל לעיל דמיירי מכאשר זמם דממון ודאי לא בעי אזהרה: אין

ביצד העדים פרק ראשון מכות

מוציא שם רע. לא מנאמתי לבתך בתולים: **לוקה ומשלם**. דכתיב (דברים כג) ויסרו אותו וענשו אותו ואמר' בכתובות (דף מו.) ויסרו זה מלקות וילפינן לה מקראי: **שכן קנס**. וכל קנס חידוש הוא ומחידוש לא ילפינן לממונא: **איכא דמסני לה**. להא דעולא: **לומר שאין לוקין עליו**. שהעשה האמור

בשלמא לרבנן (61) כדי רשעתו בתיב משום רשעה אחת אתה מחייבו ואי אתה מחייבו משום שתי רשעיות אלא רבי מאיר מ"ט אמר עולא גמר ממוציא שם רע מה מוציא שם רע ל"לוקה ומשלם אף כל לוקה ומשלם מה למוציא שם רע שכן קנס סבר לה (ב)כר' עקיבא דאמר עדים וזוממין קנסא הוא איכא דמתני להא דעולא אהא (ג)דתניא גלא תותירו ממנו עד בקר והגותר ממנו עד בקר וגו' בא הכתוב ליתן עשה אחר ל"ת לומר יִשְׁאִין לִקּוּין עליו דברי ר' יהודה ר' (ד)עקיבא אומר לא מן השם הוא זה אלא משום דה"ל לאו שאין בו מעשה וכל לאו שאין בו מעשה אין לוקין עליו מכלל דר' יהודה סבר (א)לאו שאין בו מעשה לוקין עליו מנא ליה אמר עולא גמר ממוציא שם רע מה מוציא שם רע לאו שאין בו מעשה לוקין עליו אף כל לאו שאין בו מעשה לוקין עליו (א)מה למוציא שם רע שכן לוקה ומשלם אלא אמר ריש לקיש גמר מעדים וזוממין מה עדים וזוממין לאו שאין בו מעשה לוקין

עליו אף כל לאו שאין בו מעשה לוקין עליו אין צריכין התראה מוציא שם רע יוכיח (א)וחזר הדין לא ראי זה כראי זה ולא ראי זה כראי זה הצד השווה שבהן לאו שאין בו מעשה ולוקין עליו אף כל לאו שאין בו מעשה לוקין עליו מה להצד השווה שבהן קנס הא לא קשיא רבי יהודה לא סבר לה כרבי עקיבא אלא מה להצד השווה שבהן שכן (י)יש בהן צד חמור ורבי יהודה צד חמור לא פריך (א)רבנן האי לא תענה ברעך עד שקר מאי דרשי ביה ההוא מיבעי ליה לאזהרה לעדים וזוממין ורבי מאיר אזהרה לעדים וזוממין מנא ליה אמר רבי ירמיה נפקא ליה ימוהנשארים ישמעו ויראו ולא יוסיפו עוד ורבנן ההוא מיבעי ליה להכרזה

לרבנן דר"מ לאו דודאי צין לר"מ צין לרבנן ליכא חילוק צין ממון לקנס לענין דין דלוקה ומשלם דהא מכדי רשעתו ילפינן ליה וכדי רשעתו כתיב גבי עדים וזוממין הלכך לר' מאיר דסבר עדים וזוממין קנסא הוא ושפיר ילפינן להו ממוציא שם רע למימרא דלוקין ומשלמין א"כ כדי רשעתו דנכתב גבי ידיהו דממעט שתי רשעיות ליכא לאוקומה במלקות וממון וכריכי לאוקומי במיתה ומלקות כדאיתא בפ' אלו נערות א"כ ודאי אמר ר"מ ככל דוכתי דלוקה ומשלם אף לגבי ממון דמהיכא תימי למעוטי אבל רבנן דסבירא להו דעדים וזוממין ממונא הוא לכן לא ילפינן ממוציא שם רע דלוקה ומשלם והלכך דרשינן מקרא מכדי רשעתו במספר למעוטי שתי רשעיות במלקות וממון דאינו לוקה ומשלם מעתה יאמרו רבנן ככל מקום אף גבי קנס דאינו לוקה ומשלם מכדי רשעתו דהא משמע שפיר דלתי למעוטי כל ז' רשעיות צין ממון צין קנס: **הא לא קשיא** ר' יהודה **לא סבר** לה בר"ע. דאמר עדים וזוממין קנסא הוא משמע הכא דלר"ע דאית ליה דעדים וזוממין קנסא לית ליה לאו שאין זו מעשה לוקין עליו דלא מצי יליף מהאי דינא וקשה דהא ר"ע אמר (לקמן דף כא:) המקיים כלאים בכרס לוקה ופירש צערוך דהיינו שמנית אותו בסוף שדהו כשמנאלה זרועה דהו לאו שאין זו מעשה לכן נראה דהמקיים כלאים בכרס היינו שעשה גדר סביב הכלאים: **ואלא** מה להצד השווה שבהן שיש בהן צד חמור. זה אין צריך התראה (א) וזה לוקה ומשלם ומימה דהא אין זה פירכא שזה ופירש ר"י דפריך שכן הם משונים ביותר משאר מלקיות שאין צריך התראה (א) מה שאין כן בשאר מלקיות ועוד יש לומר שכן יש בהם ד' חמור שהן לוקין על דיבורם שלא עוו אלא במוצא פיהם דהכי נמי פריך צירושלמי לעיל גבי ההיא דגמרינן ממוציא שם רע ופריך מה למוציא שם רע שכן דיבור הוא ור' יהודה (י) סבר ד' חמור לא פריך לפי' (ט)צירושלמי דעדים וזוממין דביצורין איתעביד מעשה(ט): **ורבנן** **האי לא תענה מאי עבדי** ליה. דהא דקאמר לעיל גבי לא תענה משום דהוי לאו שאין זו מעשה היינו אי לאו קרא דוהצדיקו אבל במר דגלי לן קרא דוהצדיקו דשייך ביה מלקות יש לנו לומר (א) דלקי מלא תענה ואס' תאמר דלא לילקי (א)משום (ט)דהוי לאו שניתן לאזהרת מיתת ב"ד ואין לוקין עליו והכא האי לאו שניתן לאזהרת למה לי כדי רשעתו לומר דלא לקי תיפוק ליה דלא תענה הוי לאו שניתן לאזהרת מיתת ב"ד ואין לוקין עליו וכי תימא לגבי אזהרת ממון (א) דנפקא מינה לא חשיב לאו שניתן לאזהרת מיתת ב"ד זה אינו דהא אמרינן בפרק מי שהחשיך (שבת דף קנז. ושם) דמחמיר בשבת דלא לקי משום דנפיק מלא תעשה מלאכה אתה וזההמתך וההוא הוי לאו שניתן לאזהרת מיתת ב"ד במלאכת גופו אע"י דבמחמיר גופיה ליכא שום ד' דמיתת ב"ד מכל מקום חשיב ליה לאו שניתן לאזהרת מיתת בית דין כיון דלאו ידידה אחיא נמי למיתת ב"ד הכא נמי לא שגא וי"ל דשאני הכא דגלי קרא כדאמר רחמנא והיה אס' בן הכות הרשע מכלל דלקי משום לא תענה דלא ענש אלא א"כ הזהיר אבל מ"מ קשה לעיל (ד' ב:) דפריך ותיפוק ליה מלא תענה ולמה לי והיה אס' בן הכות הרשע לישני אי לאו דגלי קרא הוה אחינא דלא לקי משום דלא תענה (א) לאו שניתן לאזהרת מיתת ב"ד דכפרישית וי"ל דעדיפא מיניה משני ועוד יש לומר דפריך לר"מ דנפקא ליה אזהרה לעדים וזוממין מולא יוסיפו לעשות: **לאזהרה לעדים וזוממים**. ואס' תאמר דלעיל גבי מעידים שחייב מאתים וזו לימא האי טעמא לרבנן למה ליה למימר מכדי רשעתו נפקא ויש לומר דהכי קאמר לאזהרת עדים וזוממין שמעידין באיש פלוני שחייב מלקות דלא הוי לקי מכאשר זמם אי לאו הזהיר דלא ענש עונש הגוף אלא אס' כן הזהיר אבל לעיל דמיירי מכאשר זמם דממון ודאי לא בעי אזהרה: אין

ביצד העדים פרק ראשון מכות

מוציא שם רע. לא מנאמתי לבתך בתולים: **לוקה ומשלם**. דכתיב (דברים כג) ויסרו אותו וענשו אותו ואמר' בכתובות (דף מו.) ויסרו זה מלקות וילפינן לה מקראי: **שכן קנס**. וכל קנס חידוש הוא ומחידוש לא ילפינן לממונא: **איכא דמסני לה**. להא דעולא: **לומר שאין לוקין עליו**. שהעשה האמור אחריו תקנתו וכפרתו על עבירת הלוא: **לא מן השם הוא זה**. אין טעם זה עיקר דלאו שניתק לעשה אין לוקין עליו אלא מפני מה המותר אינו לוקה לפי שהוא לאו שאין זו מעשה: **גמר מעדים וזוממין מה עדים וזוממין לאו שאין זו מעשה ולוקין**. עדים וזוממין לוקין על דיבורם צעדי בן גרושה וכן תלוזה: **עדים וזוממין אין לריבין הסהרה**. בכתובות אמרינן טעמא דאלו נערות (דף ג:) נמרי כזה צרימ' שאל ס' אבל כל שאר עונשין צרימ' צל מטה צריכין הסהרה: **ד' חמור לא פריך**. הואיל וחומרנו של זה אינו חומרנו של זה אין טעם המלקות תלוי בו: **לאזהרה לעדים וזוממין**. לענשן בדין הזמה ולא יתנן לעונש מלקות אלא שלא היה לו לענשן בדין הזמה אלא א"כ הזהיר: **והנשארים ישמעו ויראו ולא יוסיפו לעשות**. הרי אזהרה בפרשת עדים וזוממין כתיב: להכרזה

עליו אף כל לאו שאין בו מעשה לוקין עליו אין צריכין התראה מוציא שם רע יוכיח (א)וחזר הדין לא ראי זה כראי זה ולא ראי זה כראי זה הצד השווה שבהן לאו שאין בו מעשה ולוקין עליו אף כל לאו שאין בו מעשה לוקין עליו מה להצד השווה שבהן קנס הא לא קשיא רבי יהודה לא סבר לה כרבי עקיבא אלא מה להצד השווה שבהן שכן (י)יש בהן צד חמור ורבי יהודה צד חמור לא פריך (א)רבנן האי לא תענה ברעך עד שקר מאי דרשי ביה ההוא מיבעי ליה לאזהרה לעדים וזוממין ורבי מאיר אזהרה לעדים וזוממין מנא ליה אמר רבי ירמיה נפקא ליה ימוהנשארים ישמעו ויראו ולא יוסיפו עוד ורבנן ההוא מיבעי ליה להכרזה

לרבנן דר"מ לאו דודאי צין לר"מ צין לרבנן ליכא חילוק צין ממון לקנס לענין דין דלוקה ומשלם דהא מכדי רשעתו ילפינן ליה וכדי רשעתו כתיב גבי עדים וזוממין הלכך לר' מאיר דסבר עדים וזוממין קנסא הוא ושפיר ילפינן להו ממוציא שם רע למימרא דלוקין ומשלמין א"כ כדי רשעתו דנכתב גבי ידיהו דממעט שתי רשעיות ליכא לאוקומה במלקות וממון וכריכי לאוקומי במיתה ומלקות כדאיתא בפ' אלו נערות א"כ ודאי אמר ר"מ ככל דוכתי דלוקה ומשלם אף לגבי ממון דמהיכא תימי למעוטי אבל רבנן דסבירא להו דעדים וזוממין ממונא הוא לכן לא ילפינן ממוציא שם רע דלוקה ומשלם והלכך דרשינן מקרא מכדי רשעתו במספר למעוטי שתי רשעיות במלקות וממון דאינו לוקה ומשלם מעתה יאמרו רבנן ככל מקום אף גבי קנס דאינו לוקה ומשלם מכדי רשעתו דהא משמע שפיר דלתי למעוטי כל ז' רשעיות צין ממון צין קנס: **הא לא קשיא** ר' יהודה **לא סבר** לה בר"ע. דאמר עדים וזוממין קנסא הוא משמע הכא דלר"ע דאית ליה דעדים וזוממין קנסא לית ליה לאו שאין זו מעשה לוקין עליו דלא מצי יליף מהאי דינא וקשה דהא ר"ע אמר (לקמן דף כא:) המקיים כלאים בכרס לוקה ופירש צערוך דהיינו שמנית אותו בסוף שדהו כשמנאלה זרועה דהו לאו שאין זו מעשה לכן נראה דהמקיים כלאים בכרס היינו שעשה גדר סביב הכלאים: **ואלא** מה להצד השווה שבהן שיש בהן צד חמור. זה אין צריך התראה (א) וזה לוקה ומשלם ומימה דהא אין זה פירכא שזה ופירש ר"י דפריך שכן הם משונים ביותר משאר מלקיות שאין צריך התראה (א) מה שאין כן בשאר מלקיות ועוד יש לומר שכן יש בהם ד' חמור שהן לוקין על דיבורם שלא עוו אלא במוצא פיהם דהכי נמי פריך צירושלמי לעיל גבי ההיא דגמרינן ממוציא שם רע ופריך מה למוציא שם רע שכן דיבור הוא ור' יהודה (י) סבר ד' חמור לא פריך לפי' (ט)צירושלמי דעדים וזוממין דביצורין איתעביד מעשה(ט): **ורבנן** **האי לא תענה מאי עבדי** ליה. דהא דקאמר לעיל גבי לא תענה משום דהוי לאו שאין זו מעשה היינו אי לאו קרא דוהצדיקו אבל במר דגלי לן קרא דוהצדיקו דשייך ביה מלקות יש לנו לומר (א) דלקי מלא תענה ואס' תאמר דלא לילקי (א)משום (ט)דהוי לאו שניתן לאזהרת מיתת ב"ד ואין לוקין עליו והכא האי לאו שניתן לאזהרת למה לי כדי רשעתו לומר דלא לקי תיפוק ליה דלא תענה הוי לאו שניתן לאזהרת מיתת ב"ד ואין לוקין עליו וכי תימא לגבי אזהרת ממון (א) דנפקא מינה לא חשיב לאו שניתן לאזהרת מיתת ב"ד זה אינו דהא אמרינן בפרק מי שהחשיך (שבת דף קנז. ושם) דמחמיר בשבת דלא לקי משום דנפיק מלא תעשה מלאכה אתה וזההמתך וההוא הוי לאו שניתן לאזהרת מיתת ב"ד במלאכת גופו אע"י דבמחמיר גופיה ליכא שום ד' דמיתת ב"ד מכל מקום חשיב ליה לאו שניתן לאזהרת מיתת בית דין כיון דלאו ידידה אחיא נמי למיתת ב"ד הכא נמי לא שגא וי"ל דשאני הכא דגלי קרא כדאמר רחמנא והיה אס' בן הכות הרשע מכלל דלקי משום לא תענה דלא ענש אלא א"כ הזהיר אבל מ"מ קשה לעיל (ד' ב:) דפריך ותיפוק ליה מלא תענה ולמה לי והיה אס' בן הכות הרשע לישני אי לאו דגלי קרא הוה אחינא דלא לקי משום דלא תענה (א) לאו שניתן לאזהרת מיתת ב"ד דכפרישית וי"ל דעדיפא מיניה משני ועוד יש לומר דפריך לר"מ דנפקא ליה אזהרה לעדים וזוממין מולא יוסיפו לעשות: **לאזהרה לעדים וזוממים**. ואס' תאמר דלעיל גבי מעידים שחייב מאתים וזו לימא האי טעמא לרבנן למה ליה למימר מכדי רשעתו נפקא ויש לומר דהכי קאמר לאזהרת עדים וזוממין שמעידין באיש פלוני שחייב מלקות דלא הוי לקי מכאשר זמם אי לאו הזהיר דלא ענש עונש הגוף אלא אס' כן הזהיר אבל לעיל דמיירי מכאשר זמם דממון ודאי לא בעי אזהרה: אין

לרבנן דר"מ לאו דודאי צין לר"מ צין לרבנן ליכא חילוק צין ממון לקנס לענין דין דלוקה ומשלם דהא מכדי רשעתו ילפינן ליה וכדי רשעתו כתיב גבי עדים וזוממין הלכך לר' מאיר דסבר עדים וזוממין קנסא הוא ושפיר ילפינן להו ממוציא שם רע למימרא דלוקין ומשלמין א"כ כדי רשעתו דנכתב גבי ידיהו דממעט שתי רשעיות ליכא לאוקומה במלקות וממון וכריכי לאוקומי במיתה ומלקות כדאיתא בפ' אלו נערות א"כ ודאי אמר ר"מ ככל דוכתי דלוקה ומשלם אף לגבי ממון דמהיכא תימי למעוטי אבל רבנן דסבירא להו דעדים וזוממין ממונא הוא לכן לא ילפינן ממוציא שם רע דלוקה ומשלם והלכך דרשינן מקרא מכדי רשעתו במספר למעוטי שתי רשעיות במלקות וממון דאינו לוקה ומשלם מעתה יאמרו רבנן ככל מקום אף גבי קנס דאינו לוקה ומשלם מכדי רשעתו דהא משמע שפיר דלתי למעוטי כל ז' רשעיות צין ממון צין קנס: **הא לא קשיא** ר' יהודה **לא סבר** לה בר"ע. דאמר עדים וזוממין קנסא הוא משמע הכא דלר"ע דאית ליה דעדים וזוממין קנסא לית ליה לאו שאין זו מעשה לוקין עליו דלא מצי יליף מהאי דינא וקשה דהא ר"ע אמר (לקמן דף כא:) המקיים כלאים בכרס לוקה ופירש צערוך דהיינו שמנית אותו בסוף שדהו כשמנאלה זרועה דהו לאו שאין זו מעשה לכן נראה דהמקיים כלאים בכרס היינו שעשה גדר סביב הכלאים: **ואלא** מה להצד השווה שבהן שיש בהן צד חמור. זה אין צריך התראה (א) וזה לוקה ומשלם ומימה דהא אין זה פירכא שזה ופירש ר"י דפריך שכן הם משונים ביותר משאר מלקיות שאין צריך התראה (א) מה שאין כן בשאר מלקיות ועוד יש לומר שכן יש בהם ד' חמור שהן לוקין על דיבורם שלא עוו אלא במוצא פיהם דהכי נמי פריך צירושלמי לעיל גבי ההיא דגמרינן ממוציא שם רע ופריך מה למוציא שם רע שכן דיבור הוא ור' יהודה (י) סבר ד' חמור לא פריך לפי' (ט)צירושלמי דעדים וזוממין דביצורין איתעביד מעשה(ט): **ורבנן** **האי לא תענה מאי עבדי** ליה. דהא דקאמר לעיל גבי לא תענה משום דהוי לאו שאין זו מעשה היינו אי לאו קרא דוהצדיקו אבל במר דגלי לן קרא דוהצדיקו דשייך ביה מלקות יש לנו לומר (א) דלקי מלא תענה ואס' תאמר דלא לילקי (א)משום (ט)דהוי לאו שניתן לאזהרת מיתת ב"ד ואין לוקין עליו והכא האי לאו שניתן לאזהרת למה לי כדי רשעתו לומר דלא לקי תיפוק ליה דלא תענה הוי לאו שניתן לאזהרת מיתת ב"ד ואין לוקין עליו וכי תימא לגבי אזהרת ממון (א) דנפקא מינה לא חשיב לאו שניתן לאזהרת מיתת ב"ד זה אינו דהא אמרינן בפרק מי שהחשיך (שבת דף קנז. ושם) דמחמיר בשבת דלא לקי משום דנפיק מלא תעשה מלאכה אתה וזההמתך וההוא הוי לאו שניתן לאזהרת מיתת ב"ד במלאכת גופו אע"י דבמחמיר גופיה ליכא שום ד' דמיתת ב"ד מכל מקום חשיב ליה לאו שניתן לאזהרת מיתת בית דין כיון דלאו ידידה אחיא נמי למיתת ב"ד הכא נמי לא שגא וי"ל דשאני הכא דגלי קרא כדאמר רחמנא והיה אס' בן הכות הרשע מכלל דלקי משום לא תענה דלא ענש אלא א"כ הזהיר אבל מ"מ קשה לעיל (ד' ב:) דפריך ותיפוק ליה מלא תענה ולמה לי והיה אס' בן הכות הרשע לישני אי לאו דגלי קרא הוה אחינא דלא לקי משום דלא תענה (א) לאו שניתן לאזהרת מיתת ב"ד דכפרישית וי"ל דעדיפא מיניה משני ועוד יש לומר דפריך לר"מ דנפקא ליה אזהרה לעדים וזוממין מולא יוסיפו לעשות: **לאזהרה לעדים וזוממים**. ואס' תאמר דלעיל גבי מעידים שחייב מאתים וזו לימא האי טעמא לרבנן למה ליה למימר מכדי רשעתו נפקא ויש לומר דהכי קאמר לאזהרת עדים וזוממין שמעידין באיש פלוני שחייב מלקות דלא הוי לקי מכאשר זמם אי לאו הזהיר דלא ענש עונש הגוף אלא אס' כן הזהיר אבל לעיל דמיירי מכאשר זמם דממון ודאי לא בעי אזהרה: אין

לדאן זו מעשה (ב"ם צא.). לא מן השם הוא זה. כלומר טעם זה אינו מן העיקר (פסאדרין סג:) לא מעטם זה המלקות כגל זו, אבל כל עצמו אין זו מלקות לפי שאין זו מעשה (שבועות ג:). דהוי ליה לאו שאין בו מעשה. יע' לו ולא אבל ומאלוי נעשה עמר (חולין פג:).

מסורת הש"ס

61) לקמן יג: כמזות לו. ב"ק פג:; (ג) נלעיל ב: ג. ב"ק ה-ה: 62) לקמן טז. פסחים פד. פסאדרין סג. שבוות ג: חולין פב: לא. קמא: תמורה ד:; (ד) רש"ל עיקב, (ה) נצ"מ לא. זמחם טט: תמורה ג. פסאדרין סג. לקמן טז. כז:; (ו) קדושין ה: כא. ופ"ק; (ז) נפסחים עו. תמורת לב. סוטה כט:; (ח) מלקות וממון. רש"ל, (ט) ונפי"פמוס' ע"זסד. ד"ה ר"ע אומר; (י) רש"ל ראין דה, (יג) ולוקה ומשלם. רש"ל, (ל) הירושלמי משום סי' מנרי"ס; (מ) ונפי' מוס', כמזות לב: כד"ה שכן, (נ) לא תענה משום דהוי לאו שאין זו מעשה רש"ל,

תורה אור השלם

1. והיה אם בן הכות הרשע והפילו השפט והדדו לפניו כדי רשעתו בנפסקר: דבריו כה ב 2. ולא תותירו ממנו עד בקר והגותר ממנו עד בקר פאש תשרפו: שמות כ י 3. לא תרצח לא תנאף לא תגנב לא תענה ברחץ עד שפיר: שמות כ יג 4. והנשארים ישמעו ויראו ולא יספו לעשות עוד בדבר הרע הזה בדבריו: יט כ

הגהות הב"ח

61) תנ"ה גמר וכו' דלע"פ דהדוי לאו שא"צ מעשה לוקין ולמה: 62) ד"ה סבר סי' קשה לרבנן דע"כ לא: (א) בא"ד אלו נערות. דהוי דף ג' י"ב ופ"ש ב"מ: (ד) ד"ה אלא וכו' ור' יהודה דסבר ד' וכו' דירושלמי נמי ניחא דעדים וזוממין: 63) ד"ה ורבנן וכו' יש לנו לומר דלילקי מלא תענה וא"ת אבתי לא לקי מלא תענה משום דהוי לאו שניתן לאזהרת מיתת ב"ד דאין לוקין וכו' בעדות נפשות הוא מ"מ י"ל דעדיפא מיניה משני וכו' לאזהרה אבל לעיל כנ"ל ומימ' דפרי' מתקן: (ו) בא"ד ממון דנפיק מינה וכו' מי שמחשיך אמרינן דמחמיר (י) בא"ד תענה הוי לאו:

מוסף רש"י

בא הכתוב ליתן עשה אחר לא תעשה. אס' תותיר ועברת על לאו כאש שפרטו. נתקו הכתוב עשה זה מעונשן של שאל לאין, לומר זו ענשו ומקנת עציבתו שפרטו (שבוות ג:). כל לאו שניתק לעשה אין לוקין עליו, דמשמע זו היא תקנתו אס' תעבור על הלאו עשה זאת והינצל, ועוד דלא דמי ללאו דחסימיה, שהמלקות נסמך לו (נפסחים יג:). לומר שאין לוקין עליו, דמשמע שזה עונשו של לאו, שאס' תותירו יסרפטו ויפטר (פסאדרין סג:). שיתק לעשה הוה, טעמא דזה הכתוב הא לאו הכי לקי המותר ואע"י

